

คู่มือปฏิบัติงาน
การสำรวจสภาพปัญหายาเสพติด
ในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ปี พ.ศ. 2566

ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงมหาดไทย (ศอ.ปส.มท.)
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.)

สารบัญ

	หน้า
1. ความนำ/คำชี้แจง	1
2. วัตถุประสงค์	1
3. แบบสำรวจสภาพปัญหาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน	2
4. ขั้นตอนและวงรอบการสำรวจสภาพปัญหาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน	3
5. คำอธิบายแบบสำรวจ	4
6. การจำแนกสภาพปัญหาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน	5
7. ขั้นตอนการประเมินสภาพปัญหาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ปี 2566	6
ภาคผนวก	
แบบสำรวจสภาพปัญหาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน	

คู่มือปฏิบัติงาน

การสำรวจสภาพปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน

1. ความนำ/คำชี้แจง

ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกระทรวงมหาดไทย (ศอ.ปส.มท.) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) จัดทำโครงการสำรวจสภาพปัญหา ยาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน โดยมีกระบวนการที่ให้ทุกภาคส่วนในหมู่บ้าน/ชุมชน ได้รวมพลังกันเป็นกลุ่ม หรือเป็นองค์กร ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง เน้นกระบวนการประชาคมที่มีภาคประชาสังคมเป็นแกนหลักในการดำเนินการ และให้ภาคราชการเป็น ผู้สนับสนุนช่วยเหลือ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา

การสำรวจสภาพปัญหา ยาเสพติดของหมู่บ้าน/ชุมชน โดยศูนย์อำนวยการ และศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดระดับจังหวัด/อำเภอ/เขต สามารถนำผลการสำรวจสภาพปัญหา ยาเสพติด ในหมู่บ้าน/ชุมชน มากำหนดยุทธศาสตร์ มาตรการ และแนวทางป้องกันและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดได้อย่าง มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การสำรวจตามแนวทางดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กระทรวงมหาดไทย และสำนักงาน ป.ป.ส. ได้มีการพิจารณาทบทวนแนวทางระยะเวลาในการสำรวจและการบันทึกผลข้อมูลสภาพปัญหา ยาเสพติดผ่านระบบสารสนเทศยาเสพติดจังหวัด (NISPA) รวมถึงแบบสำรวจสภาพปัญหา ยาเสพติดในระดับ หมู่บ้าน/ชุมชนขึ้นใหม่ ให้สอดคล้องกับศักยภาพในการดำเนินงานของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดจังหวัด และศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการ ในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงของพื้นที่

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาและจัดทำดัชนีชี้วัดปัญหา ยาเสพติดของหมู่บ้าน/ชุมชน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านและผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน
2. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจำแนกสภาพปัญหา ยาเสพติดของหมู่บ้าน/ชุมชน ของอำเภอ แนวโน้ม ความรุนแรงในการแพร่ระบาดของยาเสพติดของจังหวัด และใช้เป็นข้อมูลในการกำกับติดตามและประเมินผล การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
3. เพื่อวางแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดที่จำเป็นต่อการจัดทำดัชนีชี้วัดปัญหา ยาเสพติด ของหมู่บ้าน/ชุมชน ให้สามารถใช้ในการวิเคราะห์ กำหนดแผนมาตรการ กำกับติดตามและประเมินผล ได้อย่างทัน ต่อสถานการณ์

3. แบบสำรวจสภาพปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน

แบบสำรวจสภาพปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ปี 2566

ชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน หมู่ที่ ตำบล/แขวง
เทศบาล.....อำเภอ/เขต จังหวัด
จำนวนประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน/ชุมชน คน

1. ในหมู่บ้าน/ชุมชนของท่านมีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่

- 1.1 มีผู้เสพ มี คน ไม่มี
- 1.2 มีผู้ค้า มี คน ไม่มี
- 1.3 มีผู้ที่ทั้งเสพและค้า มี คน ไม่มี

2. โปรดระบุผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เป็นผู้เสพ หรือผู้ค้า หรือทั้งเสพและค้า)	โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบ		
	เสพ	ค้า	เสพและค้า
1. ชื่อเล่น.....ชื่อ-นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร.....อยู่บ้านเลขที่.....			
2. ชื่อเล่น.....ชื่อ-นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร.....อยู่บ้านเลขที่.....			
3. ชื่อเล่น.....ชื่อ-นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร.....อยู่บ้านเลขที่.....			
4. ชื่อเล่น.....ชื่อ-นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร.....อยู่บ้านเลขที่.....			
5. ชื่อเล่น.....ชื่อ-นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร.....อยู่บ้านเลขที่.....			

4. ขั้นตอนและวงรอบการสำรวจสภาพปัญหาเสพติด

ดำเนินการสำรวจสภาพปัญหาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ปีละ 2 ครั้ง โดยสภาพปัญหาเสพติดของหมู่บ้าน/ชุมชน อาจมีการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา แต่จะทำการสรุปยอดการสำรวจ ณ วันที่สรุปข้อมูล ปีละ 2 ครั้ง โดยมีขั้นตอนและวงรอบการสำรวจ ดังนี้

ลำดับ ขั้นตอน	การดำเนินงาน	รอบที่ 1	รอบที่ 2
1.	ศป.ปส.อ./เขต ส่งแบบสำรวจสภาพปัญหาเสพติดให้ คณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน หรือผู้นำทุกหมู่บ้าน/ชุมชน	สัปดาห์แรกของเดือนมกราคม	สัปดาห์แรกของเดือนมิถุนายน
2.	ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน หรือผู้นำทุกหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อสรุปข้อมูลลงในแบบสำรวจ 1 แบบ ต่อ 1 หมู่บ้าน/ชุมชน	มกราคม - มีนาคม	มิถุนายน - สิงหาคม
3.	ตรวจสอบข้อมูลโดย - จังหวัด : มอบหมายชุดปฏิบัติการตำบล - กทม. : มอบหมายฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม	มกราคม - มีนาคม	มิถุนายน - สิงหาคม
4.	ศป.ปส.อ./เขต ตรวจสอบ รับรองผลและบันทึกข้อมูลในระบบ NISPA	มกราคม - มีนาคม	มิถุนายน - สิงหาคม
5.	นำผลการสำรวจเข้าที่ประชุม ศอ.ปส.จ./กทม. พิจารณาตรวจสอบและยืนยัน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดลงนามหนังสือยืนยันผลการสำรวจแจ้ง ศอ.ปส.มท./กทม. และสำเนาให้ สำนักงาน ป.ป.ส. ทราบ	มกราคม - มีนาคม	มิถุนายน - สิงหาคม
6.	ปิดระบบการนำเข้าข้อมูลในระบบ NISPA	31 มีนาคม เวลา 24.00 น.	31 สิงหาคม เวลา 24.00 น.
7.	สำนักงาน ป.ป.ส. ส่งผลการสำรวจที่ได้รับการตรวจสอบยืนยัน ไปยัง ศอ.ปส.มท./กทม.	สัปดาห์แรกของเดือนเมษายน	สัปดาห์แรกของเดือนกันยายน
8.	การแก้ไขเพิ่ม/ลด รายชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน กำหนดให้ผู้มีอำนาจลงนามในหนังสือโดยผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ ปลัดจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย	ตุลาคม - ธันวาคม (ก่อนการสำรวจรอบที่ ๑ ของทุกปี)	

หมายเหตุ : (ข้อ 8) หากเกินระยะเวลาที่กำหนด สำนักงาน ป.ป.ส. ดำเนินการปรับแก้ไขฐานรายชื่อในห้วงเวลาเดียวกันของปีถัดไป

5. คำอธิบายแบบสำรวจสภาพปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน

ข้อ 1 ข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ขอให้ผู้ตอบได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ผู้เสพ ผู้ค้า และผู้ที่ทั้งเสพและค้า โดยแยกเป็นคำถาม 3 ข้อย่อย ในหมู่บ้าน/ชุมชนมีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่ (บอกจำนวนผู้เสพ จำนวนผู้ค้า จำนวนผู้ที่ทั้งเสพทั้งค้า) มี ดังนี้

1. ในหมู่บ้าน/ชุมชนของท่านมี <u>ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด</u> หรือไม่			
1.1 มีผู้เสพ	☐ มี	คน	☐ ไม่มี
1.2 มีผู้ค้า	☐ มี	คน	☐ ไม่มี
1.3 มีผู้ที่ทั้งเสพและค้า	☐ มี	คน	☐ ไม่มี

คำอธิบาย : ขอให้ตอบทั้ง 3 ข้อ (ข้อ 1.1 – 1.3) ดังนี้

ข้อ 1.1 มีผู้เสพ (บอกว่ามีหรือไม่ ระบุจำนวนผู้เสพ)

คำอธิบาย : ขอให้ตอบคำถามว่ามีผู้เสพหรือไม่ โดยการกาเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องสี่เหลี่ยมข้างหน้าคำตอบ หากตอบว่า **มี** ขอให้ระบุจำนวนผู้เสพว่ามีกี่คน เช่น 5 คน 3 คน หรือ หากเห็นว่าในหมู่บ้าน/ชุมชนของตน **ไม่มีผู้เสพ** ให้กาเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องสี่เหลี่ยมหน้าคำตอบ **ไม่มี** เป็นต้น

ข้อ 1.2 มีผู้ค้า ทำแบบเดียวกันกับ ข้อ 1.1

ข้อ 1.3 มีผู้ที่ทั้งเสพและค้า (บุคคลที่มีพฤติกรรมทั้งเสพและค้าในคน ๆ เดียว) ทำแบบเดียวกันกับข้อ 1.1

ข้อ 2 ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้ระบุข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด “ซึ่งมีรายละเอียดของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้ง ผู้เสพ ผู้ค้า และผู้ที่ทั้งเสพและค้า” ในตาราง ดังนี้

โปรดระบุผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เป็นผู้เสพ หรือผู้ค้า หรือทั้งเสพและค้า)	โปรดกา ✓ ในช่องคำตอบ		
	เสพ	ค้า	เสพและค้า
1) ชื่อเล่น..... ชื่อ-นามสกุลเพศ อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร..... อยู่บ้านเลขที่.....			
2) ชื่อเล่น..... ชื่อ-นามสกุลเพศ อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร..... อยู่บ้านเลขที่.....			
3) ชื่อเล่น..... ชื่อ-นามสกุลเพศ อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร..... อยู่บ้านเลขที่.....			

คำอธิบาย : ขอให้ผู้ตอบให้ข้อมูลเท่าที่สามารถจะให้ได้ตามที่รู้มา คือ ให้ระบุตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยอาจบอกชื่อเล่น ชื่อจริง เพศ อายุ เป็นลูกหลานใคร มีที่อยู่ อยู่ที่ไหน (บอกเท่าที่รู้หรือสามารถบอกได้ และกาเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องที่กำหนดว่า เป็นผู้เสพ ผู้ค้า หรือทั้งเสพและค้า (บุคคลเดียวที่มีพฤติกรรมทั้งเสพและค้า) โดยในแบบมีช่องให้ตอบได้ 9 คน หากผู้ตอบรู้ข้อมูลมากกว่า 9 คน สามารถเพิ่มได้โดยใช้กระดาษกรอกรายชื่อเพิ่มจนครบจำนวนผู้เกี่ยวข้องที่ทราบ

6. การจำแนกสภาพปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน

ประเภทปัญหาที่สำรวจพบ	คำนิยาม	มาตรการ
ไม่พบปัญหา	ไม่มีผู้เสพและไม่มีผู้ค้า	ป้องกัน
พบผู้เสพ	มีเฉพาะผู้เสพ	บำบัด/ป้องกัน
พบผู้ค้า	มีเฉพาะผู้ค้า	ปราบปราม/ป้องกัน
พบทั้งผู้เสพและผู้ค้า	มีทั้งผู้เสพและผู้ค้า	ปราบปราม/บำบัด/ป้องกัน

คำอธิบาย : ประเภทปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนที่สำรวจ แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. ไม่พบปัญหา หมายถึง หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ไม่มีผู้เสพและไม่มีผู้ค้า
2. พบผู้เสพ หมายถึง หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีเฉพาะผู้เสพ
3. พบผู้ค้า หมายถึง หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีเฉพาะผู้ค้า
4. พบทั้งผู้เสพและผู้ค้า หมายถึง หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีทั้งผู้เสพและผู้ค้า

เมื่อจำแนกสภาพปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนแล้ว จะสามารถนำมามาตรการในแต่ละด้านเข้ามาใช้ประกอบการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม และตรงกับสภาพปัญหาของพื้นที่นั้น ๆ

ภาคผนวก

แบบสำรวจสภาพปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ปี 2566

ชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน หมู่ที่ ตำบล/แขวง
 เทศบาล.....อำเภอ/เขต จังหวัด
 จำนวนประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน/ชุมชน คน

1. ในหมู่บ้าน/ชุมชนของท่านมีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่

- 1.1 มีผู้เสพ มี คน ไม่มี
- 1.2 มีผู้ค้า มี คน ไม่มี
- 1.3 มีผู้ที่ทั้งเสพและค้า มี คน ไม่มี

2. โปรดระบุผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เป็นผู้เสพ หรือผู้ค้า หรือทั้งเสพและค้า)	โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบ		
	เสพ	ค้า	เสพและค้า
1. ชื่อเล่น.....ชื่อ-นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร.....อยู่บ้านเลขที่.....			
2. ชื่อเล่น.....ชื่อ-นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร.....อยู่บ้านเลขที่.....			
3. ชื่อเล่น.....ชื่อ-นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร.....อยู่บ้านเลขที่.....			
4. ชื่อเล่น.....ชื่อ-นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร.....อยู่บ้านเลขที่.....			
5. ชื่อเล่น.....ชื่อ-นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร.....อยู่บ้านเลขที่.....			
6. ชื่อเล่น.....ชื่อ-นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร.....อยู่บ้านเลขที่.....			
7. ชื่อเล่น.....ชื่อ-นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร.....อยู่บ้านเลขที่.....			
8. ชื่อเล่น.....ชื่อ-นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร.....อยู่บ้านเลขที่.....			
9. ชื่อเล่น.....ชื่อ-นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี ลูกใครหลานใคร.....อยู่บ้านเลขที่.....			

